

FUŠ – Film u školi vam predstavlja film

ZEMLJA SMEĆA

(Waste Land, r. Lucy walker)

***Uvodna riječ i razgovor uz projekciju filma – Marko Rojnić
Pedagoške materijale pripremio Krešimir Mikić, filmofil i profesor***

(studeni 2011.)

Filmski rod: Dokumentarni film

Godina proizvodnje: 2010.

Zemlja proizvodnje: Brazil, Velika Britanija

Uloge: Vik Muniz

Režija: Lucy Walker

Scenarij: Lucy Walker

Foršpan/trejler:

<http://www.youtube.com/watch?v=sNlwh8vT2NU>

Pomoć nastavniku:

Ovdje donosimo hrvatske i strane kritike o filmu, različite stavove, kako bi donekle pomogli nastavniku prije njegove pripreme za obradu filma na satu.

http://www.filmski.net/filmovi/uskoro/5515/zemlja_smeća

<http://www.wastelandmovie.com/>

<http://www.imdb.com/title/tt1268204/>

Filmska kritika (BY ROGER EBERT):

Na najvećem odlagalištu otpada na svijetu, u blizini Rio de Janeira, sakupljači pužu sa svojim torbama i kantama u potrazi za blagom koje se može reciklirati: uglavnom, plastikom i metalom, ali i bilo kojim drugim predmetom koji ima neku vrijednost. Gledajući iz zraka, nalikuju mravima. Pretpostavili biste da životni gubitnici, ali oni koje susrećemo u „Zemlju smeća“ čine se iznenađujuće veselima. Žive težak život, ali prihvatljiv. Zarađuju 20 do 25 dolara dnevno. Stanuju u blizini. Ponose se svojim radom i govore o svom služenju okolišu.

Dok su uličice Chicaga zakrčene ružnim, plavim kantama za smeće namijenjeno reciklaži koje, čini se, nitko ne primjećuje i ne odnosi, sakupljači spašavaju s odlagališta tone predmeta podložnih reciklaži te ih prodaju veletrgovcima koji ih pak prodaju proizvođačima branika za automobile, konzervi, plastike i papira. Podižu svoju djecu ne okrećući se drogi i prostituciji. Imaju udругu sakupljača koja vodi ambulantu i prosvjeduje za njihova prava. Jedan je sakupljač sastavio knjižnicu od knjiga koje je spasio s odlagališta. Voditelj udruge kaže da je puno naučio iz namočenog primjerka Machiavellijeve knjige nakon što ju je uspio osušiti. Citira je i vidite da je zbolja tako.

Ne želim njihov život prikazati kao lagan ili ugodan. To je grozan posao, čak i kad se naviknu na smrad. No to je koristan posao i potaknuo me na razmišljanje o sreći koju pruža pošten i vrijedan posao. Ako radne uvjete staviš na stranu (što, naravno, ne možeš), mislim da posao

sakupljača smeća pruža više zadovoljstva od posla brokera deriviranim financijskim instrumentima. Kakav je osjećaj obogatiti se prodajom bezvrijednog papira ljudima kojima ste lagali?

„Zemlja smeća“, dokumentarac Lucy Walker koji je ove godine bio nominiran za filmsku nagradu Oscar, ulazi u svijet sakupljača putem rada brazilskog umjetnika Vika Muniza. Kao mladac, imao je sreću da mu je u nogu pucao bogati klinac koji mu je za to platio odštetu. Vic je tim novcem kupio kartu za Ameriku i danas je poznat po svojoj umjetnosti pretvaranja otpada u gigantske konstrukcije koje izlaže i fotografira.

Možda je Walkerova željela snimiti film o Munizu. Ako je tome tako, njena ju je tema odvela do još bolje teme. Vic se vratio u Rio kako bi fotografirao sakupljače za seriju portreta i tada se ona počinje fokusirati na njihov život. Vidimo gdje žive, upoznajemo njihove obitelji, slušamo njihove životne priče, saznajemo o društvu i ekonomiji koja je nastala oko Jardim Gramacho, „Vrta smeća“. Posebno mi se svidjela žena imena Zumbi koja mješa goveđi gulaš u golemom kotlu u svojoj kuhinji na otvorenom, podignutoj na odlagalištu.

Radnici joj donose nepokvareno meso i upotrebljivo povrće, kaže, i u to nije teško povjerovati ako ste bili u jednom od mesnih restorana nasuprot plaže Copacabana gdje kuhari prenose goleme komade govedine, svinjetine, janjetine i peradi sa stola na stol gdje ih režu i trpaju na vaš tanjur. U tom se procesu sigurno mnogo mesa izgubi.

Munizu ide u prilog što da govori istim jezikom kao i sakupljači i dolazi iz siromašne sredine. Kada im kaže kako će njihovi portreti donijeti njima i njihovom radu priznanje, pristaju i sretni su što surađuju, posebice Tiao koji je osnovao njihovu udrugu. Muniz namjerava donirati sav prihod od prodaje portreta sakupljačima, što nije problem, no onda on i njegova supruga, Janaina Tschape raspravljaju o tome trebaju li sa sobom povesti Tiaoa na dražbu njegova portreta u Phillipsu.

Možeš li živjeti životom sakupljača, odletjeti u drugu zemlju, odsjesti u luksuzu, a zatim se vratiti brdu smeća? Kako se s time nositi? To može biti tema beskrajne rasprave, no Tiao ipak odlazi s Munizom na dražbu, njegov je portret na redu nakon Andyja Warhola i osvaja ponudu od 50.000 dolara. On na to reagira suzama, a Muniz ga grli. Osjeća da je to priznanje njegovu životu, njegovoj odluci da osnuje udrugu i dostojanstvu njegova rada.

Tia je teško vratiti se u vrt, no bilo je teško ondje biti od samog početka. Prošle sam godine gledao dokumentarac nazvan „Lovci na staro željezo“ („Scrappers“) o ljudima koji tumaraju uličicama Chicaga u potrazi za starim željezom. Tu je i sjajan film Agnes Varde „Sabirači i ja“ (2000) o ljudima koji preživljavaju kopajući po otpacima Pariza. Kada vidimo ljude koji prebiru po kantama u uličicama, neki od nas ih se klone ili ih ocrnjuju. Oni zarađuju za život. Pružaju uslugu. Nevjerojatno, neki ih čak smatraju lijenima. Dokumentarci poput ova tri pomažu nam da možda bolje uvidimo svoju ulogu cjelodnevnih proizvođača smeća.

Prijedlog obrade filma na satu Medijske kulture:

Svaki nastavnik bi trebao film *Zemlja smeća* pogledati barem dva puta prije raščlambe filma s učenicima. Prilikom prvog gledanja filma trebao bi izdvojiti osnovne teme koje se prožimaju kroz cijeli film. To su teme: ekologija, ekološka svijest, suvremeno društvo, životne vrijednosti. Nakon druge projekcije nastavnik bi trebao biti osposobljen za detaljniju analizu filma, te svoja razmišljanja i pitanja koja nameće ovaj film preobličiti i prilagoditi dobi učenika. Nastavnik bi trebao i ponoviti znanja o odlikama i specifičnostima dokumentarnog filma.

U razredu s učenicima:

Prije gledanja filma:

Znate li što je ekologija?

Kako vi čuvate naš planet Zemlju?

Iznosite li doma smeće i gdje ga bacate?

Znate li što znači kada se neke stvari recikliraju? Reciklirate li i vi možda nešto?

Što mislite kamo odlazi i „putuje“ smeće koje čovjek svakodnevno baca?

Film *Zemlja smeća* koji ćemo pogledati govori o životu ljudi koji preživljavaju zahvaljujući upravo smeću i jednom umjetniku koji pokušava to promijeniti i pokazati svima kao malo drugačiju umjetnost s namjerom potaknuti i kod ostalih ljudi ekološku svijest.

Projekcija filma

Nakon gledanja filma:

Kako vas se dojmio film?

Gdje i kada se zbiva radnja filma?

Tko su glavni likovi?

Koji je ovo filmski rod?

Što je igrano?

Kako bi mogli odrediti slikara Muniza? Glumi li on?

Kojemu društvenom sloju pripadaju osobe u filmu?

Kako biste opisali grad Rio de Janeiro? Što ste prije znali i mislili o njemu? Po čemu je posebno poznat? Dali se vaše mišljenje gledajući ovaj film možda promijenilo?

Kakvi su ljudi koje Vik susreće? Opišite ih u nekoliko rečenica, njihov izgled i karakterne osobine.

Povezuje li te ljude nešto zajedničko? Što im je zajedničko? Obrazložite.

Možda vas je u filmu nešto jako uznemirilo ili šokiralo? Ako je, što mislite zašto?

Kakvo je smetlište u kojem oni rade? Opišite.

Što Vik želi postići? Što mislite dali je vrijedilo biti s tim ljudima 2 godine na smetlištu svaki dan?

Što otkrivamo zahvaljujući Viku?

Što vas je u sudbina ovih ljudi najviše dotaknulo? Dal vas je nešto posebno rastužilo? Objasnite.

Kakvo je društvo u kojem žive? Kako se drugi ljudi odnose prema njima? Gdje to u filmu uočavamo najbolje, u kojim prizorima?

Koje se životne vrijednosti ističu u filmu?

Što za vas predstavlja poštenje? Navedi neki primjer iz svog života kada si se osjećao poštenim.

Jesu li ovi ljudi poštteni?

Što mislite koliko je u životu važno poštenje i objasni zašto?

Koji su vam prozori u filmu najtužniji, a koji najsretniji?

U kojoj su svezi otpad(smeće) i siromaštvo?

Smatrate li Vika umjetnikom?

Smatrate li da se može reći kako je Munizov umjetnost nastala na mjestu bijede i siromaštva?

Mislite li da je Vik uspio nešto promijeniti u njihovim životima? Ako mislite da je, objasnite što je to promijenio?

Povežite spas od prosjačenja i prostitucije i rad na smetlištu.

Smatrate li da snaga umjetnosti može promijeniti ljude, u prvom redu njihov stav o životu?

Umjetnost i nada, što bi mogli reći o tome?

Smatrate li njihov posao sramotnim? Što mislite zašto neki ljudi i društvo u kojem žive to smatraju sramotnim poslom?

Doprinose li ti ljudi ekologiji? Na koji način, zašto?

Kakav je vaš osjećaj simpatizira li redateljica filma s tim ljudima?

Koji bi bio Vaš odgovor na isto pitanje, kad govorimo o slikaru?

Koje je vaše mišljenje o slikama koje su nastale kao nadahnuće smetlištem? Sviđaju li vam se ili ne? Da niste gledali film o tim ljudima, a da ste samo vidjeli slike, mislili bi o slikama isto ili drugačije?

Zašto je danas važno biti ekološki osviješten?

Nakon odgledanog filma cijenite li više ljude koji za svoj život zarađuju skupljajući smeće? Objasni zašto.

Kakav je početak, a kakav je kraj filma? Je li vam se svidio kraj filma? Objasnite zašto je, a zašto nije.

Dosada smo više razgovarali o temi filma, o sadržaju, likovima... Sada porazgovarajmo još malo o načinu kako se filmski prišlo toj temi?

Mislite li da je nešto u filmu režirano (namješteno)?

Kakav je ambijent?

Kako je prikazano mjesto gdje oni rade, a kako oni, obzirom na filmske planove?

Kada se uočili kutove snimanja (rakurse) i mislite li da tako snimljena situacija izgleda drugačije nego što bi je mi vidjeli da smo se našli na tom mjestu?

Što možete reći o boji u filmu?

U kojim ste dijelovima filma uočili dokumentarističku kameru?

Što možete reći o zvuku u filmu?

Koja je uloga glazbe?

Govorili smo ranije o tome može li umjetnost promijeniti ljude, obzirom na njihove stavove o životu. Sada vas pitam:

smatrate li da filmska umjetnost može promijeniti svijest gledatelja (ljudi) o nekom životnom problemu, potaknuti ih na akciju i sl.?

Kojom bi brojčanom ocjenom od 1 do 5 ocijenili film *Zemlja smeća*?

Zadaci za učenike:

1. Što bi poručio ovim ljudima iz filma i Viku? Napiši dva pisma. U jednom objasni što bi poručio radnicima i koju bi im osnovnu poruku izrekao, a drugo pismo napiši Viku i također objasni što bi mu poručio.

2. Neka cijeli razred pokuša od smeća koje se nakupilo kroz cijeli tjedan u školi, napraviti jednu sliku, jedno umjetničko djelo baš poput Vikovih. Neka učenici sami odaberu koji bi bio motiv, odnosno koja bi fotografija poslužila kao predložak.

KINO Valh'

